

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Проект

ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА

«Право»

третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

за спеціальністю 081 «Право»

галузь знань 08 «Право»

Кваліфікація: Доктор філософії (PhD)

ЗАТВЕРДЖЕНО

ВЧЕНОЮ РАДОЮ СНАУ

Голова вченої ради СНАУ

_____ / **Ладика В.І./**

протокол № від 2021 р.

Освітня програма вводиться в дію з 01. 10. 2021 р.

Суми 2021 р.

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми «Право»
спеціальності 081 «Право»
третього рівня вищої освіти
на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Проектна група у складі:		
Керівник проектної групи (гарант програми):		
Доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та інформаційного права	_____ (підпис)	Арістова Ірина Василівна
Члени проектної групи:		
Доктор юридичних наук, професор, професор кафедри правосуддя	_____ (підпис)	Кравцова Тетяна Миколаївна
Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративного та інформаційного права	_____ (підпис)	Чернадчук Тамара Олександрівна
Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правосуддя	_____ (підпис)	Котвяковський Юрій Олександрович
Кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри приватного та соціального права	_____ (підпис)	Стрельник Вікторія Валеріївна
Здобувач третього рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право»	_____ (підпис)	Калюжна Світлана Вікторівна

ПОГОДЖЕНО:

Завідувач відділу аспірантури та докторантури _____ Костель М. В.

Начальник відділу якості, ліцензування
та акредитації _____ Скляр І.Д.

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, к.е.н., проф. _____ Жмайлов В.М.

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова програма (ОНП) для підготовки здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня за спеціальністю 081 «Право» містить обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти: перелік компетентностей; нормативний зміст підготовки аспірантів, сформульований у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів третього рівня вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти. ОНП підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року, Постанов Кабінету Міністрів України «Про вищу освіту» від 23 листопада 2011 року «Про затвердження національної рамки кваліфікації» від 30 грудня 2015 року №1187, «Про затвердження ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 20 грудня 2015 року.

Програма затверджена: вченою радою юридичного факультету (протокол № від « » 2021 р.).

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів

відбувається збір рецензій-відгуків

1. Профіль освітньої програми зі спеціальності 081 «Право»

1. Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Сумський національний аграрний університет, юридичний факультет
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Ступінь вищої освіти	Доктор філософії (Philosophy Doctor degree)
Галузь знань	08 «Право»
Спеціальність	081 «Право»
Офіційна назва освітньої програми	«Право»
Освітня кваліфікація	Доктор філософії з права
Професійна кваліфікація	-
Кваліфікація в дипломі	Ступінь вищої освіти – доктор філософії (PhD) Спеціальність – 081 «Право» Освітня програма «Право»
Обсяг освітньої програми	Диплом PhD, одиничний, 60 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
Обмеження щодо форм навчання	відсутні
Наявність акредитації	Не акредитована
Цикл/рівень	НРК України – 8 рівень, FQ-ЕНЕА – третій цикл, EQF LLL – 8 рівень
Передумови	Наявність вищої освіти другого (магістерського) рівня (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) за спеціальністю: 081 «Право», 293 «Міжнародне право». Вимоги до вступників визначаються Правилами прийому на освітньо-наукову програму PhD доктор філософії
Мова викладання	українська
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://science.snau.edu.ua/aspirantura/

2. Мета освітньої програми

Метою ОНП є примножувати людський капітал через наукові дослідження, формування свідомих громадян, лідерів, конкурентоспроможних фахівців-дослідників за спеціальністю 081 «Право», які розбудовують аграрний сектор і суспільство в цілому на засадах сталого розвитку.

Завданнями ОНП є отримання здобувачами поглиблених теоретичних і практичних знань, умінь, а також формування науково-дослідницьких навичок у галузі знань «Право» з акцентом на сучасних тенденціях розвитку правових явищ, трансформації правової системи України та утвердження верховенства права людини і громадянина шляхом впровадження цілей сталого розвитку держави, громадянського суспільства і економіки, цифрової економіки, включаючи екологічний, земельний, аграрний сектор, ґрунтуючись на відповідних європейських стандартах.

Унікальність ОНП «Право» полягають у формуванні у здобувача наукового ступеня доктора філософії здатності розуміти, інтерпретувати і впроваджувати ідею, доктрину і правові принципи держави сталого розвитку відповідно до цілей, затверджених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року» та введених в дію Указом Президента України № 722/2019 від 30 вересня 2019 року «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року», насамперед сталий розвиток міст і громад (у тому числі, екологічної стійкості), захист екосистем суші, як засобу протидії кліматичним змінам, скорочення нерівності, якісна освіта.

Фокус ОНП направлений на формування здібностей особи щодо проведення правових досліджень у напрямках:

вивчення проблем науки теорії держави та права на сучасному етапі розвитку правової реальності держави сталого розвитку;

правового забезпечення державної регіональної політики, децентралізації державної влади та розвитку територіальних громад, у тому числі екологічної стійкості;

правового захисту екосистем суші, як засобу протидії кліматичним змінам;

трансформації законодавства України у напрямку побудови миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних і заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях;

правового забезпечення соціального зростання територіальних громад, створення нових робочих місць та розвитку трудових відносин у регіонах.

Своєрідністю ОНП, як невід'ємної складової системного механізму СНАУ щодо підготовки фахівців, які розбудовують аграрний сектор та українське суспільство в цілому на засадах Сталого розвитку, є сприяння юридичному кадровому забезпеченню якісного

функціонування усіх секторів суспільного життя.

Фокус реалізації ОНП водночас спрямований на системне удосконалення суспільних відносин в усіх сферах суспільства, передусім екологічної, земельної, природоресурсної, аграрної: сучасних правових і цифрових інструментів; виникнення синергетичного ефекту від взаємодії досвідчених вчених-викладачів (які є керівниками різних наукових юридичних шкіл з теоретичних і практичних правових питань), професіоналів-практиків і мотивованої спільноти здобувачів (які спроможні реалізувати право на доступ до юридичної професії на регіональному рівні).

ОНП також передбачає опанування здобувачами наукової англійської мови, особливо в практичному вимірі та наукових міжнародних комунікацій. Науковий потенціал ОНП, залучення професіоналів практиків системно поєднуються із високим рівнем корпоративної культури й академічної доброчесності.

Особливість ОНП проявляється і в наявності різноманітних напрямів наукової підготовки у межах спеціальності 081 «Право». Своєрідний набір у їх межах нормативних і вибіркових навчальних дисциплін дозволяє ефективно сформувати відповідні компетентності здобувачів ВО.

3. Характеристика освітньої програми

Предметна область (галузь знань)	Галузь знань 08 «Право» Спеціальність 081 «Право» Освітньо-наукова програма орієнтована на отримання здобувачами наукового ступеня доктора філософії професійно-наукових знань, умінь, навичок і сприяє формуванню базових компетентностей, що допоможуть молодому досліднику в зборі й опрацюванні фактичного матеріалу, емпіричних даних і написанні дисертації, включає як саме дослідження, так і аналіз документації й опрацювання письмового тексту відповідно до міжнародних стандартів якості.
Об'єкт вивчення	Методологія науково-дослідної роботи; вітчизняна та світова література з досліджуваної тематики; комплексні проблеми юридичної освіти та науки, професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у галузі права, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань і професійної юридичної практики.
Цілі навчання	Сформувати у здобувача інтегральні, загальні та фахові компетентності, достатні для проведення власного наукового дослідження, участі у колективній науково-дослідній роботі; створити належні передумови для виконання здобувачем власного наукового дослідження у формі дисертаційної роботи відповідно до пріоритетних напрямків розвитку вітчизняної та світової науки в галузі права, що висуваються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»;

	створити умови для публікації проміжних та остаточних результатів власного наукового дослідження у наукових фахових періодичних виданнях та оприлюднення результатів кваліфікаційного дослідження під час наукових конференцій і круглих столів; забезпечити системну ґрунтовну асистентську педагогічну практику аспіранта; забезпечити якісний проміжний контроль виконання аспірантом власного наукового дослідження, створити умови для всебічної, об'єктивної фахової експертизи результатів наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії, їх відповідності чинним вимогам до дисертаційних робіт; створити умови для підготовки до процедури захисту дисертації (наукового дослідження) здобувача наукового ступеня та до її захисту у спеціалізованій вченій раді.
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-наукова програма 1. ОСВІТНЯ ОРІЄНТАЦІЯ: 1.1. Набуття необхідного та достатнього рівня знань (концепції, наукові підходи, моделі, поняття, категорії тощо) для проведення наукових досліджень (дисертацій): із дисциплін спеціальної (фахової) підготовки; із дисциплін загальнонаукової (філософської) підготовки; із дисциплін дослідницької підготовки; із дисциплін мовної підготовки; із дисциплін фахової підготовки (варіативні дисципліни). 1.2. Формування інтегральних, загальних, спеціальних (фахових) компетентностей для здійснення самостійних наукових досліджень (дисертацій) у галузі права (зі спеціальності 081 «Право»). 2. ДОСЛІДНИЦЬКА ОРІЄНТАЦІЯ: 2.1. Продукування нових знань, концепцій та моделей (або удосконалення існуючих) для ефективного правового регулювання важливих соціальних процесів (з метою управління), що матимуть широке практичне застосування. 3. ПРИКЛАДНА ОРІЄНТАЦІЯ: 3.1. Визначення перспективних сфер впровадження ефективних механізмів правового регулювання важливих соціальних процесів. 3.2. Отримання відповідних актів впровадження.
Фокус програми: загальний/ спеціальний	1. Отримання ступеня вищої освіти доктор філософії (PhD) зі спеціальності 081 «Право». 2. Формування інтегральних, загальних, спеціальних (фахових) компетентностей для здійснення

	самостійних наукових досліджень (дисертацій) у галузі права (зі спеціальності 081 «Право»). 3. Формування компетентності захищати результати власних наукових досліджень (дисертацій) у галузі права (зі спеціальності 081 «Право»). <i>Ключові слова: право, сталий розвиток, верховенство права, права людини, правова культура, правова свідомість, взаємодія галузей національної системи права (зокрема екологічного, земельного, аграрного, адміністративного, фінансового, трудового, інформаційного, цивільного права), взаємодія національного та міжнародного права.</i>
Теоретичний зміст предметної області	Поглиблене комплексне вивчення фундаментальних та прикладних наук спеціальності «Право».
Особливості програми	1. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА ПРОГРАМИ. Програма передбачає 60 кредитів ЄКТС, з яких 45 кредити ЄКТС – за усіма циклами обов’язкових навчальних дисциплін (філософія науки, сучасні інформаційні технології у науковій діяльності, комунікації в науковому середовищі, методологія сучасного правознавства, сучасні тенденції юридичної науки в умовах сталого розвитку, правові режими природних об’єктів і комплексів в умовах євроінтеграції, реєстрація прав інтелектуальної власності, організація і методика проведення навчальних занять, організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації, управління науковими проектами, іноземна мова за професійним спрямування, методика підготовки наукових праць іноземною мовою, педагогічна практика, правове забезпечення сталого розвитку регіонів); ще 15 кредитів ЄКТС передбачено на дисципліни циклу спеціальної (професійної) підготовки (за вибором аспіранта). Програма ОРІЄНТУЄ: 1) на набуття необхідного та достатнього рівня знань (концепції, наукові підходи, моделі, поняття, категорії тощо) для проведення наукових досліджень (дисертацій); 2) на формування інтегральних, загальних, спеціальних (фахових) компетентностей для здійснення самостійних наукових досліджень (дисертацій). 2. НАУКОВА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ. Наукова складова освітньо-наукової програми передбачає здійснення власних наукових досліджень під керівництвом одного або двох наукових керівників з

	відповідним оформленням одержаних результатів у вигляді дисертації. Ця складова програми не вимірюється кредитами ЄКТС, а оформляється окремо у вигляді індивідуального плану наукової роботи аспіранта, а саме: 1) розробка концепції дисертації; 2) визначення методології та методів теоретичного дослідження; 3) визначення основних теоретичних понять; 4) виявлення особливостей, закономірностей, структурно-функціональних, системних характеристик предмета дослідження тощо; 5) апробація наукової новизни дисертації на наукових конференціях; 6) публікація наукових статей, тез. Особливістю наукової складової програми підготовки докторів філософії (зі спеціальності 081 «Право») є те, що окремі частини власних наукових досліджень аспіранти зможуть виконувати під час практичних занять з дисциплін професійної підготовки. 3. ПРИКЛАДНА СКЛАДОВА ПРОГРАМИ. 1) визначення методології та методів емпіричного дослідження; 2) формування емпіричної фактологічної бази дослідження. Висування емпіричних гіпотез; 3) проведення експерименту; 4) аналіз та обробка емпіричної інформації; 5) теоретизація емпіричних результатів дослідження; 6) імплементація результатів емпіричного дослідження в текст дисертації, оформлення додатків; 7) апробація на наукових конференціях результатів емпіричних досліджень.
Методи, методики та технології	Оволодіння методологією наукових досліджень і технологією експерименту, адекватними для вирішення поставлених наукових завдань у галузі права.
4. Працевлаштування та продовження освіти	
Працевлаштування	Наукова та викладацька діяльність у сфері права. Наукова, адміністративна й управлінська діяльність у закладах науки, освіти, органах влади усіх рівнів, органів місцевого самоврядування, у тому числі ОТГ та аграрній сфері. Посади згідно класифікатору професій України: Законодавці, вищі державні службовці, керівники, менеджери (управителі). Керівники підприємств,

	установ, організацій (12): керівники підприємств, установ, організацій (1210.1), Керівні працівники апарату центральних органів державної влади (1229.1), Керівні працівники апарату місцевих органів державної влади та місцевого самоврядування (1229.3); Керівники фінансових, бухгалтерських, економічних, юридичних та адміністративних підрозділів та інші керівники (1231). Керівники науково-дослідних підрозділів та підрозділів з науково-технічної підготовки виробництва та інші керівники (1237), Керівник проектів та програм (1238), Керівник інших функціональних підрозділів (1239), Менеджери (управителі) з права (1475.1). Професіонали: викладачі вищих навчальних закладів (2310): Професори та доценти (2310.1), інші викладачі університетів та закладів вищої освіти (2310.2). Інші професіонали (24): Професіонали в сфері державної служби, аудиту, бухгалтерського обліку, праці та зайнятості, маркетингу, ефективності підприємництва, раціоналізації виробництва та інтелектуальної власності (241): Професіонали в галузі праці та зайнятості (2412); Наукові співробітники (правознавство) (2421.1); Професіонали державної служби та місцевого самоврядування (2419.3) Місця працевлаштування. Посади у відділах і лабораторіях наукових установ, профільних кафедрах університетів, органах влади усіх рівнів, органів місцевого самоврядування, в тому числі ОТГ та аграрній сфері. Відповідні робочі місця (наукові дослідження й управління) підприємств, установ та організацій.
Продовження освіти	Навчання для розвитку та самовдосконалення у науковій і професійній сферах діяльності, а також інших споріднених галузях наукових знань: підготовка доктора наук; освітні програми, дослідницькі гранти і стипендії (у тому числі і за кордоном), що містять додаткові освітні компоненти. Різні форми навчання впродовж життя (як в Україні, так і за кордоном) для підвищення кваліфікації й удосконалення управлінсько-адміністративної, наукової, дослідницької, педагогічної чи іншої діяльності.
5. Викладання та оцінювання	
Підходи до викладання та	Підходи до викладання та навчання: - активне навчання (інтерактивні методи навчання, що забезпечують особистісно-орієнтований підхід і

навчання	розвиток системного, креативного та стратегічного мислення; спільне навчання у міждисциплінарних групах; - навчання через викладання (learning by teaching) (педагогічна практика); - навчання через дослідження (в тому числі участь у виконанні бюджетних і госпдоговірних науково-дослідних робіт, участь у дослідницьких проектах); - персоналізоване навчання (Personalized Learning): індивідуальні консультації з науковими керівниками; вибіркові фахові дисципліни).
Система оцінювання	Освітня складова програми. Система оцінювання здобутих результатів навчання за дисциплінами освітньо-наукової програми складається з вхідного, поточного, рубіжного та підсумкового контролю. <i>Вхідний контроль</i> проводиться на першому занятті за завданнями, що відповідають програмі дисципліни. <i>Поточний контроль</i> знань проводиться в усній формі (опитування за результатами опрацьованого матеріалу) та забезпечує зворотній зв'язок між викладачами та здобувачами вищої освіти у процесі навчання. <i>Рубіжний контроль</i> – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни змістового модуля. <i>Підсумковий контроль</i> знань – забезпечує оцінку результатів навчання здобувачів на проміжних або заключних етапах навчання у вигляді письмових та усних екзаменів, заліків. Наукова складова програми. Оцінювання наукової діяльності здобувачів здійснюється відповідно до індивідуального наукового плану аспіранта через: - контроль кількості статей у збірниках, що входять до фахових видань та/або видань, які включені до міжнародних наукометричних баз; - участь у семінарах кафедри, конференціях; - рецензування наукових робіт; - самооцінювання; - рекомендації наукового керівника; - проміжні атестації аспіранта у вигляді піврічного та щорічного звіту про виконання індивідуального плану; - підготовка та презентація дисертаційної роботи.
Форма контролю успішності навчання	Освітня складова програми. Підсумковий контроль успішності навчання здобувача проводиться у формі: - екзамен – за результатами вивчення обов'язкових

аспіранта (здобувача)	дисциплін освітньої програми циклу <i>спеціальної (професійної) підготовки</i> – Сучасні тенденції юридичної науки в умовах сталого розвитку (3 кредита ECTS), Правове забезпечення сталого розвитку регіонів (3 кредита ECTS); <i>дисципліни циклу загальнонаукової (філософської) підготовки</i> - Філософія науки (4 кредита ECTS); <i>дисципліни циклу дослідницької підготовки</i> - Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності (3 кредита ECTS), Організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації (3 кредита ECTS), Управління науковими проектами (3 кредита ECTS), Організація і методика проведення навчальних занять (3 кредита ECTS); <i>дисципліни циклу мовної підготовки</i> - Іноземна мова за професійним спрямуванням (4 кредита ECTS), Методика підготовки наукових праць іноземною мовою (3 кредита ECTS), а також екзамени за результатами вивчення вибірових дисциплін; - залік – за результатами вивчення всіх інших освітніх компонентів, передбачених навчальним планом. Наукова складова програми. Наукова складова ОНП передбачає проведення <i>поточної атестації</i> здобувачів на засіданні кафедри двічі на рік. Метою поточної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницької діяльності та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи. Метою <i>підсумкової атестації</i> є встановлення відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам Освітньо-наукової програми доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» та завершується публічним захистом дисертації. Захист дисертаційної роботи відбувається прилюдно на засіданні спеціалізованої вченої ради. Обов'язковою передумовою допуску до захисту дисертаційної роботи, за умови успішного виконання індивідуального наукового плану, є апробація результатів дослідження й основних висновків на наукових конференціях. їх опублікування у фахових наукових виданнях, згідно з чинними вимогами.
6. Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність особи розв'язувати комплексні проблеми в галузі права професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у сфері національного права, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань і професійної практики.

**Загальні
компетентності**

1. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями, самовдосконалюватись і формувати системний науковий світогляд.
2. Здатність до критичного аналізу й оцінювання сучасних наукових досягнень, синтезу цілісних знань, комплексного вирішення проблем
3. Здатність до абстрактного креативного мислення, виявлення, отримання, систематизації, синтезу й аналізу інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності.
4. Здатність планувати та здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій, дотриманням параметрів безпечної діяльності на основі цілісного системного наукового світогляду, використанням знань в області історії та філософії науки.
5. Здатність генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення для досягнення поставлених цілей.
6. Здатність розробляти й управляти науковими проектами, ініціювати організації досліджень в галузі науково-дослідницької й інноваційної діяльності, оцінювати потреби фінансування науково-дослідницьких робіт, здійснювати реєстрацію прав інтелектуальної власності.
7. Здатність до участі у роботі вітчизняних і міжнародних дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.
8. Здатність виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, мотивувати людей і рухатися до спільної мети.
9. Здатність здійснювати діяльність, зберігаючи природне та культурне надбання, ефективно працювати в команді, спілкуватися з фахівцями й експертами різного рівня інших галузей знань.
10. Здатність дотримуватися норм наукової етики, авторського та суміжних прав інтелектуальної власності.
11. Здатність готувати наукові тексти, представляти, обговорювати, вести дискусії та наукову полеміку щодо результатів своєї наукової роботи державною та іноземною мовами в обсязі, достатньому для повного розуміння, демонструючи культуру наукового усного і писемного мовлення.

	12. Здатність планувати та проводити навчальні заняття, використовуючи компетентнісний підхід (підхід, що базується на результатах навчання).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	1. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійної практики, здійснювати просвітницьку та педагогічну діяльність у межах спеціальності «Право», застосовуючи традиційні й інноваційні методи, прийоми, засоби тощо. 2. Здатність до розуміння й узагальнення теоретичних і практичних проблем права, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією та вміння збирати, опрацьовувати й аналізувати правові джерела (нормативні акти, доктринальні джерела, судову практику). 3. Здатність до аналітичного оцінювання правової проблеми з використанням інформаційних сучасних технологій. 4. Здатність формулювати та вирішувати сучасні наукові, практичні проблеми шляхом розробки та реалізації наукових проектів, організовувати та проводити науково-дослідну діяльність зі спеціальності «Право» 5. Здатність до побудови правових моделей і перевірка їх адекватності. 6. Знання провідних вітчизняних і зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювання мети власного наукового дослідження як складової загальноцивілізаційного процесу. 7. Вміння формулювати й обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації. 8. Здатність здійснювати аналіз законодавчих текстів та їх експертизу. 9. Ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах. 10. Здатність до написання наукового дослідження правової проблеми або статті у фахове видання 11. Достатнє знання іноземної мови для читання, писання та представлення статей, а також спілкування з іншими науковцями та практиками 12. Знання методологічних принципів та методів

	правового дослідження та здатність обґрунтовувати методологію, обирати та використовувати методи й інструменти наукових досліджень у сфері права для розв'язання завдань дослідження; визначати об'єкт і суб'єкт досліджень, використовуючи гносеологічні підходи до розв'язання юридичних проблем.

Програмні результати навчання

1. Вільно володіти державною та достатньо, для професійного представлення результатів наукових досліджень, іноземною мовами.
2. Володіти методологічним інструментарієм проведення наукових досліджень зі спеціальності 081 «Право», керуючись принципами академічної доброчесності та наукової етики.
3. Генерувати власні ідеї, приймати обґрунтовані рішення, розуміти та визначати мету власного наукового дослідження.
4. Володіти методами статистичного оброблення отриманих результатів наукових досліджень з використанням сучасних інформаційних технологій і проводити їх інтерпретацію, використовуючи сучасне програмне забезпечення, вміти складати юридичні документи та працювати з базами даних, реєстрами.
5. Знати принципи організації, форми здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, опрацювання наукових та інформаційних джерел під час підготовки до занять, застосування активних методик викладання, а також використання реальних практичних кейсів.
6. Розуміти особливості структури монографії, наукової статті, науково-методичних розробок, науково-методичних рекомендацій, тез доповідей, керуючись принципами академічної доброчесності.
7. Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз.
8. Уміти проводити критичний аналіз, оцінку та синтез нових наукових положень, ідей у юридичній сфері, використовувати юридичну термінологію, юридичну техніку при підготовці й аналізі правових актів, правничих документів.
9. Бути здатним приймати обґрунтовані рішення, само розвиватися, самовдосконалюватися, нести відповідальність за достовірність і новизну власних наукових досліджень, прийняття рішень, вміти мотивувати співробітників рухатися до спільної мети.
10. Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукової розробки, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що мають розширювати та поглиблювати стан наукових досліджень за спеціальністю 081 «Право» застосовуючи традиційні й інноваційні методи, прийоми та правові засоби.
11. Аналізувати сучасні наукові праці, виявляючи дискусійні та мало

досліджені питання з права. Розбудовувати правові моделі та перевіряти їх адекватність.
12. Проводити професійну інтерпретацію отриманих результатів досліджень, в тому числі з використанням сучасного програмного забезпечення.
13. Професійно презентувати результати своїх досліджень, в тому числі на вітчизняних і міжнародних наукових конференціях, семінарах, в тому числі іноземною мовою у науковій, інноваційній і педагогічній діяльності.
14. Уміти працювати в команді, у тому числі міждисциплінарній, мати навички міжособистісної взаємодії та міждисциплінарного наукового пошуку.
15. Використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології під час спілкування, обміну інформацією, збору, аналізу, оброблення, інтерпретації різних джерел, в тому числі в галузі права.
16. Мати ґрунтовні знання предметної області та розуміння професії, знати фундаментальні праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з права за обраним напрямом досліджень, вміти використовувати у професійній практиці на підприємствах аграрного, земельного, екологічного сектору, місцевих органах публічної адміністрації, закладах вищої освіти тощо.
17. Системно мислити, ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження з права, які приводять до отримання нових знань.
18. Розуміти шляхи впровадження результатів наукових досліджень з права у виробництво/практику в аграрній, земельній, екологічній сферах, у місцевих органах публічної адміністрації; навчальний процес і науку.
19. Уміти презентувати результати досліджень, в тому числі у вигляді дисертаційної роботи, захищати результати проведених досліджень.
20. Дотримуватись норм наукової етики, реєстрації, охорони прав інтелектуальної власності й інформаційних прав.
21. Виявляти знання та розуміння цілей сталого розвитку ООН (насамперед сталий розвиток міст і громад (у тому числі, екологічної стійкості), захист екосистем суші, як засобу протидії кліматичним змінам, скорочення нерівності, якісна освіта), а також застосовувати їх у процесі виконання міжнародних проектів у контексті правової підтримки стимулювання інновацій, підприємництва у аграрній сфері, збереження навколишнього середовища й Національного плану дій переходу України до сталого розвитку.
22. Демонструвати необхідні знання та розуміння сутності управління природними ресурсами й забезпечення продовольчої безпеки за допомогою правових засобів аграрного, земельного, екологічного, адміністративного, інформаційного та інших галузей права.
23. Виявляти знання щодо правових механізмів стимулювання сталих методів ведення сільського господарства: підтримку фермерів, забезпечення рівноправного доступу до землі, технологій і ринків.
24. Належно використовувати правові механізми міжнародного співробітництва з метою залучення інвестицій в інфраструктуру, технологій для підвищення продуктивності сільського господарства, для впровадження принципів субсидіарності, децентралізації та деконцентрації у діяльність

органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування під час реалізації регіональної політики, що передбачає гармонійне поєднання економічної, соціальної й екологічної сфери

25. Виявляти системні знання щодо захисту екосистем суші як засобу протидії кліматичним змінам, застосовувати міжнародні правові засоби задля раціонального використання екосистем суші.

26. Готувати проекти локальних нормативно-правових актів, практичні заняття задля впровадження ідеї, що освіта є одним із найпотужніших і перевірених засобів сталого розвитку, ліквідування нерівності сільських районів у порівнянні з міськими.

7. Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здійснюється у формі публічної презентації результатів досліджень у вигляді дисертаційної роботи доктора філософії за умови виконання аспірантом його індивідуального навчального плану.
Вимоги до кваліфікаційної роботи	Дисертаційна робота доктора філософії передбачає розв'язання актуальної теоретичної та/або експериментальної (практичної) проблеми в галузі права і свідчить про здатність здобувача вести самостійне наукове дослідження, формулювати нові складні ідеї, обґрунтувати їх. Дисертація є результатом самостійної наукової роботи аспіранта, яка має статус інтелектуального продукту на правах рукопису та пропонує розв'язання актуального наукового завдання зі спеціальності 081 «Право».
Вимоги публічного захисту	Захист дисертаційної роботи відбувається прилюдно на засіданні спеціалізованої вченої ради. Обов'язковою передумовою допуску до захисту дисертаційної роботи є апробація результатів дослідження та основних висновків на наукових конференціях та їх опублікування у фахових наукових виданнях, згідно з чинними вимогами.

8. Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Науково-педагогічний склад відповідає вимогам чинного законодавства України. Науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньої програми, є співробітниками Сумського НАУ, забезпечується підвищення кваліфікації та стажування науково-педагогічних працівників не менше, ніж один раз на п'ять років. 100% науково-педагогічних працівників задіяних до викладання дисциплін мають наукові ступені та вчені звання.
Матеріально-технічне	Матеріально-технічне забезпечення Сумського НАУ й юридичного факультету дозволяє проводити підготовку

забезпечення	здобувачів вищої освіти та відповідає нормативним вимогам. Для забезпечення навчального процесу використовується Лабораторія практичного права, юридична клініка; кабінет-студія «Кримінального процесу та криміналістики»; кабінет-студія «Зал судового засідання»; інноваційна комп'ютеризована аудиторія тощо.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Навчальний процес підготовки здобувачів вищої освіти забезпечений методичними й інформаційними матеріалами в достатньому обсязі відносно нормативних потреб, а також наявністю наукової бібліотеки СНАУ, електронного репозиторію, безоплатний доступ до електронних ресурсів Scopus і Wes of Science та розроблених дистанційних курсів.
9. Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Сумським НАУ й університетами України. Укладаються угоди про академічну мобільність для навчання та проведення досліджень в університетах, наукових установах України. До керівництва науковою роботою здобувачів вищої освіти можуть залучаються провідні фахівці університетів і науково-дослідних установ України на умовах індивідуальних договорів.
Міжнародна кредитна мобільність	На основі двосторонніх договорів між Сумським НАУ та вищими навчальними закладами зарубіжних країн-партнерів на умовах угод про співпрацю. Детальна інформація на сайті Сумського національного аграрного університету: https://science.snau.edu.ua/internationalcolaborationua/nashi-mizhnarodni-zvyazki/
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Навчання здобувачів третього рівня вищої освіти проводиться на загальних умовах з додатковою мовною підготовкою. Сумський НАУ має право на підготовку здобувачів вищої освіти з можливістю здійснювати підготовку іноземців та осіб без громадянства. Навчання здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти проводиться на загальних умовах з додатковою мовною підготовкою, науково-педагогічні працівники мають сертифікати не нижче рівня B2

2. Перелік компонент освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОНП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумкового контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОНП			
ОК 1.	Філософія науки	4	іспит
ОК 2.	Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності	3	іспит
ОК 3.	Комунікації в науковому середовищі	3	залік
ОК 4.	Методологія сучасного правознавства	3	залік
ОК 5.	Сучасні тенденції юридичної науки в умовах сталого розвитку	3	іспит
ОК 6.	Правові режими природних об'єктів і комплексів в умовах євроінтеграції	3	залік
ОК 7.	Реєстрація прав інтелектуальної власності	3	залік
ОК 8.	Організація і методика проведення навчальних занять	3	іспит
ОК 9.	Організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації	3	іспит
ОК 10.	Управління науковими проектами	3	іспит
ОК 11.	Іноземна мова за професійним спрямуванням	4	залік, іспит
ОК 12.	Методика підготовки наукових праць іноземною мовою	3	іспит
ОК 13.	Педагогічна практика	4	залік
ОК 14.	Правове забезпечення сталого розвитку регіонів	3	іспит
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		45	
Вибіркові компоненти ОНП			
ВБ 1.- ВБ 3*	Актуальні проблеми теорії права Актуальні проблеми адміністративного права Проблеми інформаційного права Проблеми фінансового права Міжнародне і порівняльне трудове право Актуальні проблеми цивільного процесу	5	Іспит

	Альтернативні способи вирішення цивільних спорів Проблеми захисту прав людини в Україні та світі		
Загальний обсяг вибіркового компонента:		15	
ЗАГАЛЬНИЙ	ОБСЯГ	ОСВІТНЬОЇ	ПРОГРАМИ
		60	

* Аспіранти мають право вибирати навчальні дисципліни, що пропонуються для інших рівнів вищої освіти та інших спеціальностей, що дотичні до тематики дисертаційного дослідження, за погодженням зі своїм науковим керівником і керівником відповідного факультету, наприклад, *Актуальні проблеми екологічного та земельного права, Екологічний менеджмент та аудит, Правові засади експертної оцінки землі, Претензійно-позовна робота у сфері сільського господарства, Охорона прав на сорти рослин в Україні.*

** Освітньо-наукова програма «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» Сумського національного аграрного університету складається з нормативної (обов'язкової) та вибіркової компонент, де перший блок дисциплін включає чотири складових, що передбачають набуття аспірантом інтегральних, загальних і фахових компетентностей:

1. *Дисципліни циклу спеціальної (професійної) підготовки* – Методологія сучасного правознавства (3 кредита ECTS), Сучасні тенденції юридичної науки в умовах сталого розвитку (3 кредита ECTS), Правові режими природних об'єктів і комплексів в умовах євроінтеграції (3 кредита ECTS), Правове забезпечення сталого розвитку регіонів (3 кредита ECTS).

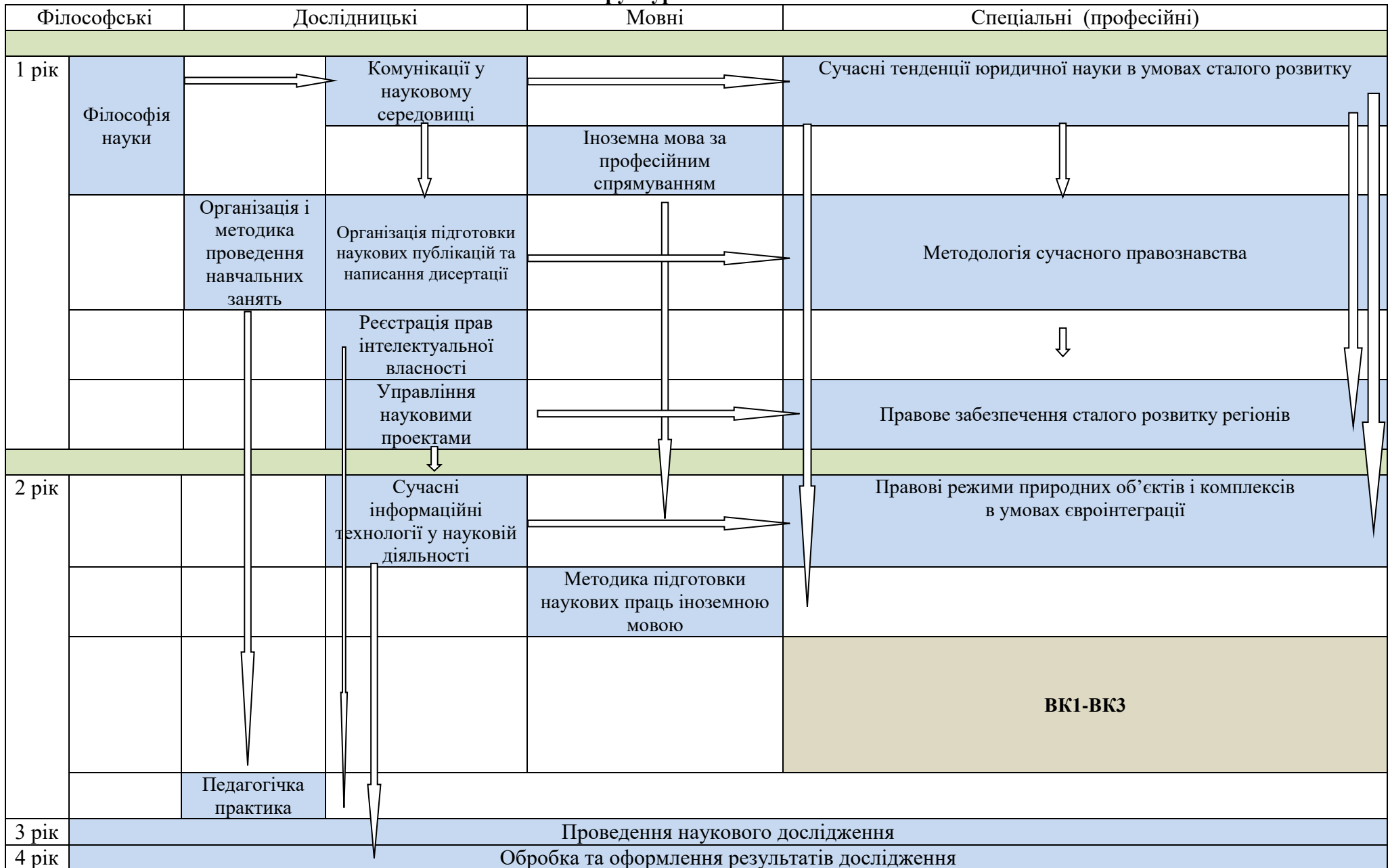
2. *Дисципліни циклу загальнонаукової (філософської) підготовки* - Філософія науки (4 кредита ECTS).

3. *Дисципліни циклу дослідницької підготовки* - Сучасні інформаційні технології у науковій діяльності (3 кредита ECTS), Комунікації в науковому середовищі (3 кредита ECTS), Організація підготовки наукових публікацій та написання дисертації (3 кредита ECTS), Управління науковими проектами (3 кредита ECTS), Організація і методика проведення навчальних занять (3 кредита ECTS), Реєстрація прав інтелектуальної власності (3 кредита ECTS).

4. *Дисципліни циклу мовної підготовки* - Іноземна мова за професійним спрямуванням (4 кредита ECTS), Методика підготовки наукових праць іноземною мовою (3 кредита ECTS).

5. Педагогічна практика (4 кредита ECTS).

2.2. Структурно-логічна схема ОНП

Матриця відповідності визначених ОНП компетентностей дескрипторам НРК

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія та відповідальність
Загальні компетентності				
ЗК 1. Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями, самовдосконалюватись та формувати системний науковий світогляд.	•	•		
ЗК 2. Здатність до критичного аналізу та оцінювання сучасних наукових досягнень, синтезу цілісних знань, комплексного вирішення проблем	•	•		
ЗК 3. Здатність до абстрактного креативного мислення, виявлення, отримання, систематизації, синтезу й аналізу інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності.	•		•	
ЗК 4. Здатність планувати і здійснювати комплексні дослідження на сучасному рівні з використанням новітніх інформаційних і комунікаційних технологій та дотриманням параметрів безпечної діяльності на основі цілісного системного наукового світогляду з використанням знань в області історії і філософії науки.	•	•		
ЗК 5. Здатність генерувати нові ідеї та приймати обґрунтовані рішення для досягнення поставлених цілей.	•			•
ЗК 6. Здатність розробляти та управляти науковими проектами, ініціювати організації досліджень в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, оцінювати потреби фінансування науково-дослідницьких робіт, здійснювати реєстрацію прав інтелектуальної власності.	•		•	•
ЗК 7. Здатність до участі у роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів з вирішення наукових і науково-освітніх завдань.	•		•	
ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу, брати на себе відповідальність, мотивувати людей та рухатися до спільної мети.			•	•
ЗК 9. Здатність здійснювати діяльність, зберігаючи природне та культурне надбання, ефективно працювати в команді, спілкуватися з фахівцями та експертами різного рівня інших галузей знань.		•	•	
ЗК 10. Здатність дотримуватися норм наукової	•			•

етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності.				
ЗК 11. Здатність готувати наукові тексти, представляти, обговорювати, вести дискусії та наукову полеміку щодо результатів своєї наукової роботи державною та іноземною мовами в обсязі, достатньому для повного розуміння, демонструючи культуру наукового усного і писемного мовлення.	•	•	•	
ЗК 12. Здатність планувати та проводити навчальні заняття, використовуючи компетентнісний підхід (підхід, що базується на результатах навчання).	•	•	•	
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності				
СК1. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики	•	•		•
СК2. Уміння збирати, опрацьовувати та аналізувати правові джерела (нормативні акти, доктринальні джерела, судову практику)		•		
СК3. Здатність до аналітичного оцінювання правової проблеми		•		•
СК4. Здатність до опрацювання та аналізу інформації для правового дослідження		•		•
СК5. Здатність до побудови правових моделей і перевірка їх адекватності	•	•		•
СК6. Знання провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювання мети власного наукового дослідження як складової загальноцивілізаційного процесу	•	•		•
СК7. Вміння формулювати та обґрунтовувати юридичні висновки, пропозиції, рекомендації		•		•
СК8. Здатність здійснювати аналіз законодавчих текстів та їх експертизу		•		•
СК9. Ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах.		•	•	
СК10. Здатність до написання наукового дослідження правової проблеми або статті у фахове видання	•	•		•
СК11. Достатнє знання іноземної мови для читання, писання та представлення статей, а також спілкування з іншими науковцями та практиками	•	•	•	
СК12. Знання методологічних принципів та методів правового дослідження	•			

Перелік нормативних документів, на яких базується ОНП

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Закон України «Про освіту» № 2145-VVVIII від 05.09.2017 р. - http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html.
3. Наказ МОН України від 06.11.2015 № 1151 «Про особливості запровадження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти».
4. Наказ МОН України від 13 жовтня 2017 №1378 «Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань прийому на навчання до закладів вищої освіти».
5. Національний класифікатор України: «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009: 2010 - <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text>
6. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003: 2010 ДК 003:2010 - <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10#Text>
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/266-2015-%D0%BF#Text>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341 «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 09 серпня 2001 року N 978 «Про затвердження Положення про акредитацію вищих навчальних закладів і спеціальностей у вищих навчальних закладах та вищих професійних училищах».
11. Наказ МОН України від 13.06.2012 № 689 «Про затвердження Державних вимог до акредитації напряму підготовки, спеціальності та вищого навчального закладу»,
12. Наказ МОН України від 19 грудня 2016 року N 1565 «Про узагальнення переліків спеціальностей, ліцензованих обсягів вищих навчальних закладів та переоформлення сертифікатів про акредитацію напрямів та спеціальностей», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 січня 2017 року за N 20/29888.
13. Національна рамка кваліфікацій. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>

Інформаційні джерела

1. Національний глосарій 2014-
http://ihed.org.ua/images/biblioteka/glossariy_Visha_osvita_2014_tempus-office.pdf.
2. ESG - http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf.
3. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації -
http://ihed.org.ua/images/biblioteka/rozroblennya_osv_program_2014_tempus-office.pdf.
4. Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд -
http://ihed.org.ua/images/biblioteka/Rozvitok_sisitemi_zabesp_yakosti_VO_UA_2015.pdf.
5. ISCED (МСКО) 2011 -
<http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>.
6. ISCED-F (МСКО-Г) 2013 -
<http://www.uis.unesco.org/Education/Documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>.
7. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів – <http://core-project.eu/documents/Tuning%20G%20Formulating%20Degree%20PR4.pdf>.
8. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів -
<http://www.unideusto.org/tuningeu/>.
9. Національний класифікатор України: «Класифікатор професій» ДК 003:2010 // Вид-во «Соцінформ». – Київ, 2010.
10. Європейська рамка кваліфікацій для навчання впродовж життя (2008 р.).
11. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Схвалено сектором вищої освіти Науково-методичної Ради Міністерства освіти і науки України, протокол від 29.03.2016 No 3. -
<http://edu-mns.org.ua/img/news/8635/Nak>; <http://uis.unesco.org/en/topic/international-standardclassification-education-isced>